
Едиција
Зборници

Главни и одговорни уредник
Андреј Радуловић

Уредник
Јован Делић

Copyright © за Србију ORPHEUS, 2016

ISBN 978-86-7954-151-2

Ова публикација у целини или у деловима не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача нити може бити на било који други начин или било којим другим средством дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама Закона о ауторским правима.

Миломир Табурковић

СИЛАЗАК У САМОЋУ

Зборник радова о песништву
Ђорђа Сладоја

Центар за културу
Плуђине

2016

ПОЕТИКА ЛИРСКОГ ИСТОРИЗМА: САМЕРАВАЊА ТРАДИЦИЈСКИХ КАНАЛА У ПОЕЗИЈИ ЂОРЂА СЛАДОЈА

Историјско искуство је Сладојева поетичка мера. Свакако, историјски контекст никако није усамљен, прожима се са низом различитих тематских и (мета)поетичких регистара, каткад се повлачи или суспендује, али се диктат историјског које се инхерентно учитава у поезију Ђорђа Сладоја указује оним идејно-тематским оквиром који врхуни над другим поетичким и садржајним истанцама и реквизитима Сладојеве лирике. Можемо отићи и довољно далеко и тврдити да је учитани *лирски историзам* (који, у ширем смислу, припада контексту традиције) управо доминантни Сладојев поетички механизам: историјско искуство, које представља управо комплекс који је довољно прегнантан да може да каналише дистрибуцију и активирање осталих могућих поетичких или традицијских искустава. Свакако, у низу песама поменути аспекти, у највећој мери аутопоетичко и онтолошко/метафизичко, надвладавају диктат историјске свести, али се ипак поетика лирског историзма може истакнути као тенденција, чак и доминанта (никако не и константа!) Сла-

дојеве поезије. У анализираном песничком опусу се могу заиста пронаћи многе песме и чак неколике целине које су тек дохваћене историјским искуством или из којих се оно повлачи. Ипак, имплементирање историјског наноса, (како кроз унос података, преко плана метафоре, све до пројекције слике света која је одређена историјским контекстом и механизмима попут дијахроније), указује се оним поетичким и свакако тематским оквиром који претрајава и ревитализује се у целокупној Сладојевој песничкој визури, и који се никада не повлачи у потпуности, већ се инхерентно учитава и одређује Сладојев поетички регистар. Притом, неопходно је прецизно указати на разлику између историје као дисциплине која пружа грађу за поезију и историјског контекста која се обликује у Сладојевим стиховима. Та два оквира нису иста, као што нису исти привиди истине на коју реферишу. Пре свега, ставови неколиких књижевних или теоретичара културе, попут Пола де Мана, Пола Рикера и Мишела Фукоа, значајни су за теоријску потврду релативизације

историјског сазнања као dostatног да представи референтну и истиниту слику света. Историјски спис се може сматрати наративом, самим тим се и релативизује, а у постмодернизму се и укида дистинкција између историјског и књижевног текста, и историјски текстови се уносе у оквире свеобухватне сабране целине сачуваних наратива. Пол де Ман закључује да су написани текстови, односно историјски списи основа историјског знања које се из њих и реконструираше – дакле, из текста (в. 1975: 311), док Мишел Фуко указује да су управо историјски записи, попут књижевних текстова, подложни читавом низу интерпретативних и херменеутичких анализа (в. 1998: 16). Рикер се надовезује на изнете ставове двају теоретичара, указујући на дубинске везе између два истакнута облика казивања, и то сродности у начину представљања истине (в. 1993: 11). Самим тим, историјско и књижевно искуство се неумитно приближавају, чак и изједначају, барем што се тиче њихове референтности при представљању света и човека, самим тим и функционалности и употребљивости. Ипак, ако постоји разлика између два типа наративних структура, уметничког текста и историјског списка, а нисмо склони да се инерцијски поведемо за ставовима наведених критичара/филозофа, она се да назрети у статусу истине. Историјски списи реферирају на овај свет, и намећу се као искустве-

на истина која је непроменљива и коначна. Историјски подаци и наративи се успостављају сликом света која је истинита у својој референтности: тај свет који се приказује – тај свет и јесте или је такав био. Наравно, могу се препознати утицаји, центри моћи, дух времена, идеолошке или филозофске струје које моделују саму слику света представљену историјским списом, самим тим и референтност коју исказује историјско штиво. Дакле, историјски текст претендује на апсолутну симулацију референтне слике света, коју заправо никад и не постиже. Историјски спис никада није неутралан и односу на представљени феномен, иако (привидно) симулира управо обратни механизам неутралности и објективности. Са друге стране, истина, као истанца која је инхерентна тексту/наративу, парадоксално и јесте и није одлика уметничког текста. Није, јер књижевно дело не претендује да постави канон референтности, односно, да представљену слику света и позицију човека учини емпиријски тачном и проверљивом (чак и у оним делима која су писана са таквом тенденцијом или у књижевним формацијама у којима је таква тежња поетички прерогатив, та учинковитост се не квалификује као референтни оквир света који емпиријски јесте), односно, не представља се референтним искуством које одређује слику света у којем књижевно дело настаје. Упркос овој инхерентној пози књижевног тек-

ста, појављује се и парадоксална одлика истог да, не реферишући на истину у свету који јесте, ипак приказује тај исти свет, самим тим и представља и указује на истинитост и механику света. Два представљена модела истине, историјска и књижевна, свакако нису исте. Историјска истина се поставља као доминантни дискурс у култури, који ипак, иако претендује на референтност, не може да обезбеди проверљиву и неупитну вредност исте. Уметничка истина, пак, и не мари толико да прикаже аутентичну референтност овога света, али инхерентно сабира и ненаметљиво нуди један облик истинитости о овом свету, који никако не може бити референтан у историјском, свакако не у емпиријском смислу, као што не може бити и проверљив, али се може поставити као конкурентно искуство које ипак износи одређену истину о овом свету. Самим тим, књижевност је одређена јединственим квалитетом, (у поредби са дисциплинама из духовног спектра хуманистике) – у књижевности се референтност истине не активира по диктату самог дискурса, као у историографији, већ се истина указује као облик слике света који није, али ефектно сведочи о истини у простору света у којем ми постојимо. За поезију Ђорђа Сладоја је битна ова дистинкција, управо због немерљиве семантичке разударености историјског контекста који се читава у његову поетику. Са једне стране, историјски дискурс

који се инкорпорира у поезију свакако губи на историографској референтности, иако остаје оквир истинитости и информација о овом свету, али као вид истине који је управо условљен како естетским одликама текста, тако и псеудореферентном природом истине која одређује књижевно дело. Лотмановим речником, структуре су се прекодилале, (ми бисмо рекли дискурси), те се мења и сам облик референтности на коју се односи текст. Другим речима, вид истине о овом свету коју нуде историјски подаци се мења када су историјски рецидиви унети у поетски текст. У поезији Ђорђа Сладоја се лако може приметити тенденција читавања историјског садржаја (у мањој мери, исти механизам се понавља и за митски, културни, религијски, интертекстуални, па и метафизички регистар Сладојеве поезије). Историја се или сасвим очигледно појављује у тематском простору анализираних поезија, или се барем појављује на оквирима поетског искуства. Дакле, поетика Ђорђа Сладоја је одређена неминовним и доминантним читавањем историјског контекста у њу. То је мера Сладојевог песништва, то је стајна тачка и очигледна тенденција, посебно на плану тематског регистра. Историјско искуство је инхерентно анализираном опусу, мора да се пробије у поетски простор, али се притом референтност истог суштински мења. Сладоје користи историјски дискурс да би, путем

поетских текстова, реферирао на истину о овом свету коју нуди поетски текст – песник историјско искуство у одређеној мери прекодира у поетско, како на нивоу реквизита поетског света, тако и кроз преобликовање у песничке слике и метафоре. Свакако, историјско искуство се ретко појављује у чистом виду, најчешће је контаминирано или измењено каквим другим традицијским рефлексом.

Контаминирање историјској садржаја

Две Сладојеве песме „Дошло нам је пролеће” и „Бачка прозивка” сведоче о суптилном читавању историјског подтекста у поетски текст. У првопоменутој песми представљени су реквизити природе, који нису и реквизити индивидуалног простора, иако се у овој песми може ишчитати травестија еклоге. Приказ природе, потенцијалног рајског врта, деструиран је уносом историјски маркираних мотива („врапчићи-домобрани” „зелени ритер” као „жбун глога”, именовање етничких група, односно народа), али и персонификованим митским мотивима („вражји кукурек”, „сунчево коpile”, „лептирак-сунцокрадица”), као и религијским контекстом („Док ветрић липе кади/Кандилом лањске сламе”). Природа је представљена поступком декомпоновањених реквизита преко читавања три поменута традицијска канала, који врхуне реализацијски кроз претпоследњу

строфу у којој је историјски контекст одређен религијским подтекстом: „Ту (у природи – МГ) не видим од цвата/Ни једног Јеврејина, Србина ни Хрвата.” Екстатично кретање природе је измењено парафразом која припада религијском контексту, односно упућивањем на место из „Посланице Галатима” апостола Павла: „Јер сте ви сви синови Божији вјером Христа Исуса. Јер који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте. Нема ту Јеврејина ни Грка, нема роба ни господара, нема мушкога рода ни женскога; јер сте сви ви једно у Христу Исусу” (Гал. 3: 26–28), које је је измењено читавањем две етничке групе које не припадају изворном библијском контексту, а које за Јевреје као колектив везује историјско искуство, који се у свом најрадикалнијем облику може везати за Други светски рат. Та песимистичка позиција историјских оквира који спој ове три етничке групе постулирају у контексту Другог светског рата, тек је назначен у последњој строфи: „А онда хука јејина/И лелек воде из јама/Почиње причу о нама...” Однос три народа, који се и не може сагледати без историјског ишчитавања, одређен је излазним искуством песме које је симболички мапирано као простор смрти, и који, према лирском субјекту, претпоставља наратив о односу поменутих етничких група. Јасно је да се у овој песми историјски рецидивни активирају тек рубно, самерени са митским и религијским оквиром,

и да се кроз фузију та три контекста, који се појављују као деструирајућа начела повлашћеног простора, природе, проток семантике усмерава ка представљању односа који је одређен симболиком „хука јејина“ и „лелека воде из јама“. Историјско, без обзира на то да је у овој песми самерено са другим традицијским каналима, и што га је заиста тешко контекстуализовати, показује се као искуство које се неминовно пробија у поетском тексту, и које усмерава идејно изходиште песме кроз могућу паралелу у којој су историјски односи три народа неумитно повезани са пројекцијом рајског простора, који је декомпонован присуством митских, религијских и историјских рецидива, у простор у којем врхуни симболика смрти и страдања, које неминовно ишчитава као „прича о нама“ из субјективног доживљаја природе. Екстаза природе не дозвољава да лирска свест примети иједног човека, који су ипак пописани и подељени у три етничке групе. Подела је иницирана протоком историјског искуства, док је декор постављен тако да релативизује разлику између три потенцијална традицијска оквира ових народа, при чему се свакако искуство окреће ка унификацији и универзалном. У овој песми историјски контекст се не успоставља централним искуством песме, мада свакако усмерава проток семантике, док у „Ђачкој прозивци“ преузима песму у толикој мери да се остала искуства

повлаче. Преко историјских мотива је одређен један попис ђака не као појединачни догађај истргнут из контекста једног времена („орак светог Саве“ биста цара Фрање, пионири, мараме од плаве свиле, абецедни спискови и православље), већ као итеративни, обновљиви процес, при чему се досеже универзална разина: „Свети Саво, за ноћ бадњу,/ Сачувај нам клупу задњу:// Можда ће нас по том списку/ Опет бацат у Коритску.“ Поетски декор и хронотоп, па и сама ситуација у којој је наизглед приказан један свакодневни догађај, прозивка ђака испред школе, разорена је излазним стиховима који упућују ка читавању историјског контекста који је означен поновљивим. Дијахронијска поставка историјских рецидива је одређена универзалном поновљивошћу, и ту искуство песме није далеко од мита, који је одређен цикличним протоком. Самим тим, у песми „Ђачка прозивка“ је приказана једна свакодневна ситуација која је одређена специфичним историјским оквиром и појединостима, али која се децидно одређује поновљивом, самим тим се и антицивизацијски и антихуманистички искуствени обзор који се ишчитавају из ове песме усмеравају ка кружном митском поретку времена, које подразумева итеративност ситуације која је постављена у песми, преко које се открива механизам постојања у овоме свету. Кроз анализу две изабране песме, указали смо на супремативност

историјског контекста на појединачним примерима. Немамо намеру да нижемо примере, будући да у Сладојевом опусу заиста велики број песама може указати на нашу изабрану проблематику, па чак и поједине збирке као целине, попут „Огледалца српског” у којем су самерени историјски и фолклорни садржај у виду одговора на стајна места српске традиције, свакако и историје, односно њиховог песничког тумачења. Ипак, ове две песме су изабране, јер указују не само на то како функционише механизам учитавања историјског, већ и како се историја самерава са другим традицијским каналима, религијом и митом. Заправо је историјско искуство ретко у Сладојевој поезији самостално, већ се прожима са некаквим другим оквиром, често у улози посредничког искуства које каналише и усмерава исходишта песме.

Традиција и историјски дискурс

Ђорђо Сладоје је несумњиво песник традиције: „Ангажман у корист традиционалних вредности је константа ове поезије” (Радојчић 2008: 94).¹ Саша Радојчић убедљиво доказује

како је однос према традицијском контексту инхерентна мера Сладојеве поезије: „[...] традиција за поезију Ђорђа Сладоја није само мајдан подесних тема и мотива што се по потреби преузимају и уграђују у нов песнички текст, она је узорни лик према коме се самерава сав успех или неуспех савремених непостојања, она је животни и поетички принцип” (Исто: 97). Историјски дискурс је заправо само један од традицијских канала активираних у Сладојевој поезији, који се самерава са другима, попут мита, фолклора, религијског контекста, интертекстуалних веза и других. У песми „Пут у Лијевно” историјско се додирује са фолклорним и интертекстуалним, и води ка излазном аутопоетичком искуству. У песму је свакако учитан подтекст познате народне епске песме „Старац Вујадин” – лијевањански простор у Сладојевом опусу, почев од прве збирке песама „Дневник несанице” се појављује као стилски маркирани и повлашћени простор опасности. Сладоје у песми „Пут у Лијевно” активира комплекс онтолошког страха који се појављује уз граничну ситуацију смрти, која је одређена интертекстуалним самеравањем са

1 „При том, могуће је и да поуздано одредимо вид традиције коју она (поезија Ђорђа Сладоја – МГ) заступа – то је епска, патријархална традиција, у којој су, на непоновљив начин, стопљени локални култови јунака и предака са универзалним хришћанским духом, опорост хајдучког

морала са племенитошћу човека који живи природним начином живота, мученичка психологија са амбивалентним односом према слободи, која се свагда прижељкује, али пре за колектив него за појединца, који остаје подређен колективу” (Радојчић 2008: 94).

искуством смрти из поменуте народне песме. Нововековни песнички субјект Сладојеве песме, одређен читаним фолклорним контекстом, при сусрету са простором у који је смештен сиже народне песме, приближава искуство страха аутопоетичком исходишту: „У потаји, са музама/ Бирати придјев, римоват ревно,/ Као да ниси у узама/ И већ на путу за Лијевно.” Активирана је динамика специфичне визије света у којој време није референтно за досегнуто искуство лирског субјекта, управо зато што је оно поновљиво: „Време стоји, а историја се у најбољем случају понавља у вечном кружењу истог. Лошег истог” (Радојчић 2008: 101). Стваралачки чин некакве лирске свести на коју реферише надсвест и лирски субјект ове песме одређен је интертекстуалним маркирањем (на путу у Лијевно, судбина старог Вујадина, мучење и смрт) које је из сфере (привидне) дијахронијске линеарности пренето у оквир митског цикличног кретања времена, али и аутопоетичког проматрања песничког чина, односно стварања. Стваралачки чин је матрица која се одређује маркираним традицијским местом и итеративном механиком понављања (песник је увек када ствара на путу за Лијевно), при чему се назире митска разина тог чина. Уопште, у Сладојевој поезији, матрице се дијахронијски само потврђују, док се у цикличном кретању поново ослобађају, самим тим се и митизују као стајни елементи ово-

га света, механизми који га одређују. Тиме се активирано историјско, заправо и свако искуство традиције митизује у виду обновљиве и поновљиве поставке односа према којој је одређена слика света у Сладојевој поезији.

Индикативна је и Сладојева песма „Варвари неће доћи” у којој заправо активира обрнути механизам: не реактуелизује се, већ декомпонује тематско-мотивски распон који долазак варвара у (псеудо)цивилизирани простор подразумева, дотичући се тако, како је то и Саша Радојчић приметио, познатих песама Константина Кавафија и Јована Христића. У Сладојевој песми „Варвари неће доћи и ништа вам не траже.” и „[...] Варвари нити иду нити ће вам доћи.” односно, они нису представљени као варвари који разрушавају цивилизацијске оквире и прете, већ су управо староседеоци ти који, одређени инхерентним страхом од варвара, припремају се на њихов агресивни (али не и извесни) антицивилизацијски искорак. Парадигме су замењене, варвари нису ни некакво, као код Кавафија, ни никакво, као код Христића, решење.² Варвари су игноранти према пројектованим не-варварима, не интересује

2 Уп. са песмом „Пасторала” у којој је косидба приказана као бој, и која комуницира првенствено са Кавафијевом песмом кроз излазне стихове: „И похарасмо поље./ Мртви леже главари,/ У трави раја стење.../ Баш као да смо варвари./ И некакво решење.”

их ни традицијски, ни културни, нити икоји контекст који припада (псеудо) цивилизацијском друштву које је у грчу пред очекиваним нападом. Варвари нису варвари, а они који се условно осећају угроженим од стране таквих „варвара“, заправо су одређени забрињавајућим и деградирајућим оквирима сопствене цивилизације. Другим речима, и то кроз парафразу познатог места из „Код Хиперборејаца“ Милоша Црњанског – Скити су победили. Варвари нису парадигма која прети и осваја, затим културолошки смењује и наслеђује или се асимилира, већ се измештају из традицијског контекста који пројектовано угрожавају, заснивајући сопствени традицијски и цивилизацијски оквир. Код Сладоја, варварима су ипак ближи староседеоци у свом „мраку“. Самим тим су учитана интертекстуална и историјска искуства декомпонована, а историјски и традицијски оквир су, без обзира на то да ли су одређени дијахронијским протоком или цикличним кружењем, релативизовани. Ипак, Сладоје не долази често до искустава која су за целину његовог опуса изузетни по својој аутентичности, као што је случај са песмом „Варвари неће доћи“. Традиција је за Сладоја моменат самеравања и поетске дивергентности; да нема традиције, не би било ни Сладојевог песништва, али ни његова поезија не прати слепо традиционалне митеме, поетеме и идеологеме, већ их прихвата, а неретко

иронијски или субверзивно премеме и наличје. Стога се Сладојева однос према традицијским каналима, попут историјског контекста, свакако и других, не исцрпљује у прихватању, преобликовању или развијању већ готових матрица, већ у прекодирању и декомпоновању, али и афирмисању одређених културолошких оквира, у којем доминирају ипак епски³ и хришћански традицијски моментуми у поезији.⁴

3 В. студију Михајла Пантића „Епика као лирика“ (2008: 19–26). Уп. и: „А прије и после успаванке, будним су ме држали „гањиви звуци“ десетерца. А десетерца је „калуп наше осећајности“, наш звучни траг у времену и зборно мјесто Књижевног небеског табора“ (Сладоје 2008: 14). Свакако је тачно да се фолклор и епика појављују као истакнути традицијски канали који се и читавају и ревитализују у Сладојевој поезији, али је и његова лирика отворена и за друге, каткад са епском визуром света несамерљиве оптике, као у песми „Косачева невоља“, у којој врхуне рефлекси такозване стражиловске линије нашег песништва, и у коју можемо извести као дијалог са Милошем Црњанским, Десанком Максимовић и Стеваном Раичковићем, односно са оним њиховим песмама у којима се метафизичко промишљање о постојању човековом доводи у вези са односом субјекта и природе.

4 Сладоје ефектно самерава епски фолклорни моментум своје поезије са хришћанском оптиком, каткад у једном стиху, у једној метафори, прецизно, као у излазним стиховима песме „Исповијест“: „Ал ко је то

Исходишта

Дакле, не може се говорити о супремацији историјског искуства у Сладојевој поезији, али може о ефектном пројектовању историје као активiranог традицијског канала у целину лирике Ђорђа Сладоја. Историјско је филтрирано из увек употребивог тематко-мотивског спрега, који, без обзира да ли врхуни песмом/збирком, или се назире по ободима, чини конститутивни поетички принцип тумаченог опуса. Није неопходно наводити све оне примере, па чак и целине у Сладојевој поезији у којима се историјско релативизује у тој мери да више није конкурентно искуство које обликује идејни или какав други оквир песме – таквих песама има сасвим довољно. Када се мапирају повлачења историјског у оквиру Сладојевог опуса, два се контекста указују посебно ефектним – аутопоетичко и метафизичко/онтолошко искуство преко којих се декомпонују, често и неутралишу продори историјског у песму. То није изненађујуће, јер ако је историјски искуство истакнуто у низу традицијских канала које активира Сладоје у својој поезији, и може да каналише

могао знати./ Сем Тебе, Крвнице, Благн./ Да све то једном треба окајати." У само две одреднице, „крвнице“ и „благн“, фигура бога се проналази у јасном и фолклорном и хришћанском, у овом случају парадоксалном, одређењу.

религијско, митско, интертекстуално или какво друго искуство које припада домену културе, поменуто два су свакако надређена историјском, али и сваком другом традицијском контексту. По нашем дубоком осећању, традиција се као референтна тачка може указати смисленом тек када песник одговара на диктат аутопоетичког пројектовања или метафизичке потраге, односно, сматрамо да су два поменуто оквира феноменолошки старија него традицијска самеравања и тумачења. Зато и није изненађујуће што се традицијски оквир, свакако и историјски, повлачи на руб песме или сасвим нестаје у оним Сладојевим песмама у којима покушава наслутити и представити метафизичку и аутопоетичку равн. Са друге стране, традицијски контекст (и у њему историјски) врхуне Сладојевом поезијом – која се и може одредити као опус у којем се самеравају, представљају, тумаче и декомпонују разнолика искуства која припадају традицији. Када је о нашој изабраној проблематици реч, указујемо на домишљатост са којом Сладоје приступа историјском контексту – не преузимајући само рецидиве историјских наратива, већ их преобликујући у поетском тексту, самим тим и архивирајући референтни потенцијал за представљање слике света коју преузети историзми као историјски подаци/наративи инхерентно поседују. Другим речима, Сладоје, ослањајући

се у великој мери на историјски контекст, декомпонује, релативизује и чак и деструира исти, радикално га изводећи из регистра (псеудо)емпиријске и (псеудо)истинотворне у оквир поетске референтности. Историјска искуства у Сладојевој поезији су међаши спроведени у поетску мисао, самим тим своју референтност досежу као поетски реквизити. А поетска референтност нам не говори о овом свету проверљиве истине, али ипак мапира механизме и динамику овога света који јесте. Самим тим, Сладоје се указује песником који је, хотећи да представи свет, изложио и изменио историјска искуства и салио их у поетски текст, говорећи нам нешто о овом свету у којем пише и у којем ми читамо поезију, нешто што је ван историје. А да ли ћемо и кад та искуства потражити или препознати, не зависи од Сладојеве поезије, која остаје у свом монолитном грчу да чека будуће тумаче.

Литература

де Ман, Пол. *Проблеми модерне критике*. Београд: Нолит, 1975.

Пантић, Михајло. Епика као лирика. у: *Ђорђо Сладоје: песник*. Драган Хамовић (ур.). Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2008, 19–26.

Радојчић, Саша. Предање које јесмо: традиција као поетички принцип. у: *Ђорђо Сладоје: песник*. Драган Хамовић (ур.). Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2008, 93–104.

Рикер, Пол. *Време и прича : том 1*. Нови Сад, Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1993.

Сладоје, Ђорђо. Жичко словце. у: *Ђорђо Сладоје: песник*. Драган Хамовић (ур.). Краљево: Народна библиотека „Стефан Првовенчани“, 2008, 13–15.

Фуко, Мишел. *Археологија знања*. Београд: Плато, Нови Сад, Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1998.

Извори

Сладоје, Ђорђо. *Дани лијевљани : изабране њесме*. Врбас: Слово, 1996.

Сладоје, Ђорђо. *Поћлед у авлију : изабране и нове њесме*. Нови Сад: Orpheus, 2006.

Сладоје, Ђорђо. *Тријешник*. Београд: Српска књижевна задруга, 1992.

САДРЖАЈ

Јован Делић ТРИ УВОДНЕ ПЈЕСМЕ ЂОРЂА СЛАДОЈА	7
Никола Маринковић ЖАНР МОЛИТВЕ И ФИГУРА БОГА У ПОЕЗИЈИ ЂОРЂА СЛАДОЈА	13
Александра В. Пауновић ПЕСМИНА ПРВИНА У ЛИРИЦИ ЂОРЂА СЛАДОЈА ИЛИ ПИТАЊЕ ЧИМЕ СЕ ПЕСМА ПУНИ?	26
Верољуб Вукашиновић НЕКИ РЕЛИГИОЗНИ МОТИВИ У КЊИЗИ „СИЛАЗАК У САМОЂУ”	44
Јана М. Алексић МИТОПОЕТСКЕ ВИЗИЈЕ ЂОРЂА СЛАДОЈА	47
Драган Хамовић ЗАШТИТНА ДЕЧАЧКА ОПНА ЂОРЂА СЛАДОЈА	72
Миломир Гавриловић ПОЕТИКА ЛИРСКОГ ИСТОРИЗМА: САМЕРАВАЊА ТРАДИЦИЈСКИХ КАНАЛА У ПОЕЗИЈИ ЂОРЂА СЛАДОЈА	80
Синиша Јелушић НИШТАВИЛО И МОЛИТВА: НАПОМЕНЕ О ИНТЕРТЕКСТУЛНОСТИ ЂОРЂА СЛАДОЈА	90
Немања Каровић КРИВИЦА И ПОКАЈАЊЕ У ПОЕЗИЈИ ЂОРЂА СЛАДОЈА	100
Емсуре Хамзић ЂОРЂО СЛАДОЈЕ КАО МАНАСТИРСКИ БАШТОВАН	111

Илија Лакушић	
ЛИРСКО ДОЗИВАЊЕ ИСТОРИЈСКОГ БИЋА	121
Будимир Дубак	
ПОГРОМ И ИЗГОН У ПОЕЗИЈИ ЂОРЂА СЛАДОЈА	125
Лабуд Драгић	
МЕЛАНХОЛИЧНО ЧИТАЊЕ ИСТОРИЈЕ	132
Владимир Димитријевић	
НИКОГА НЕМА А НИСМО САМИ / О КЊИЗИ „СИЛАЗАК У САМОЋУ” ЂОРЂА СЛАДОЈА	142
Желидраг Никчевић	
ЗАПИС О СЛАДОЈУ	148
Селимир Радуловић	
ДАР И НАЛЕВ ИЗ ДОМА ГОСПОДЊЕГ	152
Мирослав Алексић	
ПЕСНИКОВ ЗАВИЧАЈ, ИЛИ НЕШТО НАЛИК ТРОЈИ	156
Ранко Поповић	
СРПСКА ДУХОВНА ГЕОГРАФИЈА У ТОПОНИМСКИМ ГАТКАМА ЂОРЂА СЛАДОЈА	162
Горан Радоњић	
КРЧЕЊЕ ПУТА ДО ВРЕЛА: МАНАСТИРСКИ БАШТОВАН ЂОРЂА СЛАДОЈА	170
Гордана Ђилас	
СЕЛЕКТИВНА БИБЛИОГРАФИЈУ ЂОРЂА СЛАДОЈА	179
БЕЛЕШКА О ПИСЦУ	235

СИЛАЗАК У САМОЋУ
Зборник радова о поезији
Ђорђа Сладоја

Издавач
Orpheus
Центар за културу, Плужине

За издавача
Миленко Мићановић
Андреј Радуловић

Корице
Атила Капитањ

Лектура и коректура
Гордана Ђилас

Припрема
Јасминка Ловре

Штампа
Artprint, Нови Сад

Прво издање

ISBN 978-86-7954-151-2

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице Српске, Нови Сад

821.163.4114.09 Sladoje Đ. (082)

СИЛАЗАК У САМОЋУ : зборник радова о песништву
Ђорђа Сладоја / [уредник Јован Делић]. - 1. изд. - Нови Сад
: Orpheus ; Плужине : Центар за културу, 2016 (Нови Сад :
Артпринт). - 235 стр. ; 24 см. - (Едиција Зборници / Orpheus)
Тираж 300. - Стр. 7-12: Три уводне пјесме Ђорђа Сладоја /
Јован Делић. - Библиографија.

ISBN 978-86-7954-151-2

а) Сладоје, Ђорђе (1954) - Зборници
COBISS.SRID 306657287